

ב"ה

פרשת בלק

מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל
במדבר כד,ה.

שַׁבַּת אחים גם יחד - מי הם האחים

בפירוש דיוק לשון הכתוב^[1] "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד" - דלכאורה הוה ליה למימר "שַׁבַּת אחים יחד", על דרך לשון הכתוב בחומש^[2] "כי ישבו אחים יחדיו", ומהו הדיוק "שַׁבַּת אחים גם יחד", וכידוע הכלל בגמרא שתיבת "גם" היא ריבוי^[3] - מצינו בזהר בדברי רבי שמעון בן יוחאי שני פירושים:

(א) "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, קודשא בריך הוא וכנסת ישראל, גם לרבות ישראל דלתתא"^[4]

(ב) "הנה מה טוב ומה נעים וגו', אלין אינון חברייא בשעתא דאינון יתבין כחדא ולא מתפרשן דא מן דא, בקדמיתא אתחזון גוברי מגיחי קרבא דבעו לקטלא דא לדא, לבתר אתהדרו ברחימותא דאחיה. קודשא בריך הוא מהו אומר, הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, גם לאכללא עמהון שכינתא, ולא עוד אלא קודשא בריך הוא אצית למלולייהו וניחא ליה וחדי בהו, הא היכי דמי^[5] אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו וגו'^[6]."

[אלו הם החברים בשעה שהם יושבים כאחד ולא עוזבים זה את זה. בתחילת לימודם מתווכחים ונדמים כגברים היוצאים לקרב, שרוצים להרוג זה לזה, ולאחר שהסכימו חוזרים להיות באהבה ואחיה. והקדוש ברוך הוא – מה הוא אומר? הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד. 'גם' לכלול את השכינה עמם, ולא עוד אלא שהקדוש ברוך הוא מציית לדבריהם ונחת רוח ושמחה יש לו מהם]

ויש לבאר תוכן שני הפירושים בפרטיות יותר.

פירוש הא': "אחים" - קאי על "קודשא בריך הוא וכנסת ישראל", דהיינו, הקב"ה ונשמות ישראל כפי שהם

במקורם ושרשם למעלה (קודם שמתלבשים ונעשים מוגבלים בגוף). ו"שבת אחים יחד" - "הוא ענין יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, דהיינו, ההתאחדות של הקב"ה עם מקור הנשמות, כפי שהנשמות הם למעלה. ו"שבת אחים גם יחד" - "גם לרבות ישראל דלתתא" - שהברכה וההתקשרות והיחוד נמשכים גם למטה, לנשמות ישראל כפי שהם מלובשים בגופים בעולם דלמטה.

ובאותיות פשוטות: "קודשא בריך הוא" - קאי על דרגת האלקות שהיא באופן של הבדלה מהעולם, שלכן נקרא בשם "קדוש", שפירושו קדוש ומובדל^[7], וביחד עם זה הוא גם "ברוך", מלשון המשכה^[8], היינו, שבהיותו קדוש ומובדל מהעולם, יש לו גם שייכות לעולם, שנמשך למטה בעולם - כפי שהדבר מתבטא בענין של הנהגה נסית, הנהגה בעולם באופן של נסים (שלמעלה מהעולם), שכן, גם עכשיו יש בעולם נסים, ואדרבה, עוד יותר מכמו שהיו בעבר, אלא שזהו באופן ש"אפילו בעל הנס אינו מכיר בנסו"^[9].

ו"שכינתיה" - כנסת ישראל - קאי על מדריגת האלקות שנקראת בשם "שכינה", על שם ששוכנת ומתלבשת בעולם^[10], והרי ענין ההתלבשות הוא על דרך משל כמו אדם כביכול המתלבש בלבוש, שכאשר מסתכלים עליו רואים את הלבוש ולא את בשר האדם שבתוך הלבוש, ודוגמתו בנמשל הוא ענין הנהגת העולם על פי הטבע, שגם היא נקבעת ונעשית על ידי הקב"ה, שהרי "דברך נצב בשמים"^[11], ו"חוקות שמים וארץ . . שמת"^[12], אבל, להיותה הנהגה שהיא בשוה בכל יום ויום, ומתרגלים אליה - אינה עושה רושם, ולא ניכר כל כך ענין האלקות, ולכן נקראת (לא בשם קדוש ומובדל, אלא) בשם שכינה, ששוכנת ומתלבשת כו'.

וכאשר ישנה ההתאחדות דקודשא בריך הוא וכנסת ישראל (שכינתיה) - "שבת אחים יחד" - הרי זה מתבטא בכך שבטבע ניכרת הנהגה נסית,

ובכללות - שרואים את הקיום של עם ישראל, שלמרות היותם בדוגמת כבשה אחת בין שבעים זאבים^[13], שהם מוקפים אויבים ושונאים משבעים אומות העולם, הרי הם נצבים וקיימים, ואדרבה, עוד יותר מכל אלו שהצירו והעיקו אותם - שזהו מצד ההתאחדות דקודשא בריך הוא וכנסת ישראל.

ועל ידי זה נעשה "שבת אחים גם יחד", "גם לרבות ישראל דלתתא" - שגם נשמה כפי שנמצאת בגוף בעולם

למטה, מרגשת בעצמה אלקות, ועד שרואה זאת בעיני בשר באופן ההנהגה בחיים, הן בחיים שבאהלה של תורה, והן בחיים שבעולם המסחר וכיוצא בזה שרואה על כל צעד ושעל השגחתו הפרטית של הקב"ה. והפירוש השני: שאין זה באופן שבני ישראל שנמצאים למטה צריכים להמתין שתומשך להם ברכה כו', אלא בהם תלוי הדבר:

"שבת אחים יחד" - קאי על בני ישראל, אשר, עד כמה שיהיה המרחק בין אחד לחבירו ברוחניות ובמעלה, ועד כמה שיהיה המרחק בין אחד לחבירו במקום הגשמי, הרי "כל ישראל חברים"^[14] ונקראים "אחים"^[15] איש לרעהו - בכח, ובהם הדבר תלוי להתנהג באופן שהאחזה תהיה נראית בגלוי, ובאופן ד"שבת אחים יחד", שהוא ענין ההתיישבות והקביעות, שהרי ישיבה מורה על ענין הקביעות, כפי שמצינו לגבי דיני ברכת המזון^[16].

ומוסיף רבי שמעון בן יוחאי, ש"שבת אחים יחד" קאי גם על "אחים" כאלו ש"בקדמיתא אתחזון גוברי מגיחי קרבא .. דא לדא", היינו, שהיתה אצלם מלחמה בין אחד לחבירו - כיון שיש אצלם אופנים שונים והנהגות שונות בלימוד התורה, וכיון שהלימוד מביא לידי מעשה^[17], הרי זה נמשך גם באופנים שונים בנוגע להנהגתו בחייו ועד לחייו היום-יומיים.

ואף על פי כן, מבלי הבט על החילוקים באופן ההנהגה כו', מתאחדים ביחד מתוך קירוב ואחזה, ובאופן של התיישבות כו'.

ואז - "קודשא בריך הוא מהו אומר, הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, גם לאכללא עמהון שכינתא", היינו, שכאשר הקב"ה רואה את הקירוב והאחזה בין בני ישראל, אזי גם הוא מתאחד עמהם, "ולא עוד אלא קודשא בריך הוא אצית למלולייהו וניחא ליה וחדדי בהו", היינו, שהקב"ה שמח בהם ומקשיב אליהם (ועל דרך מה שכתוב^[18] "השמיעני את קולך כי קולך ערב"),

ומביא על זה מה שכתוב ש"אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו וגו'",

והיינו, שענין זה פועל לא רק באותה שעה שנמצאים באחזה, אלא "ויכתב ספר זכרון גו", שנשאר לזכרון לימים ולחדשים ולשנים שלאחרי זה.

ועל פי זה נמצא - וזוהי ההוראה - שבכחו של איש הישראלי להנהיג את אורח חייו ואת העולם שמסביבו באופן ד"שבת אחים גם יחד", היינו, שעל ידי אחדותם של ישראל נעשה גם היחוד של הקב"ה וכנסת ישראל (שכינתיה), שתומשך הנהגה נסית בהנהגה טבעית.

קטע משיחת ל"ג בעומר, רשימת השומעים בלתי מוגה.
תו"מ ה'תשכ"ב ח"ב ע' 411.

[1] תהלים קלג, א.

[2] תצא כה, ה.

[3] ראה ב"ק סה, סע"ב. צד, רע"א. ערכין ז, א. תמורה ל, ב. ועוד.

[4] זח"ג ז, ב.

[5] מלאכי ג, טז.

[6] זח"ג נט, ב. וראה גם מכתב כ"ד אייר שנה זו (אג"ק חכ"ב ע' רכו).

[7] ראה תו"כ ופרש"י ר"פ קדושים פרש"י משפטים כב, ל. קדושים כ, ז. כו. ועוד. תניא פמ"ו (סו, א). אגה"ת פ"י. ועוד.

[8] ראה תו"א מקץ לז, ג. ובכ"מ.

[9] נדה לא, א.

[10] ראה תניא פמ"א (נז, ב) ופנ"ב.

[11] תהלים קיט, פט. וראה תניא שהיה"א בתחלתו. ובכ"מ.

[12] ירמי' לג, כה.

[13] תנחומא תולדות ה. אסת"ר פ"י, יא. פס"ר פ"ט.

[14] ע"פ ס' שופטים כ, יא. וראה חגיגה כו, א. ירושלמי שם פ"ג סה"ו. תניא אגה"ק סוסכ"ב.

[15] ראה תניא רפל"ב, וב"מ"מ, הגהות והערות קצרות" לשם (ע' קצב). וש"נ.

[16] ראה שו"ע אדה"ז או"ח סרי"ג ס"א. וש"נ.

[17] ראה קידושין מ, ב. וש"נ.

[18] שה"ש ב, יד. וראה זח"ג סא, א. ריג, א.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"נ הרב גבריאל נח וזוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צביה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה